

JUSTIITS- JA DIGIMINISTEERIUM

Rahandusministeerium
info@fin.ee

Teie 17.07.2025

Meie 07.08.2025

nr 1.1-10.1/3333-1,
RAM/25-0814/-1K
nr 8-2/6132

Mootorsõidukimaksu seaduse muutmise seaduse eelnõu koostöölastamine

Austatud minister

Rahandusministeerium on saatnud Justiits- ja Digiministeeriumile koostöölastamiseks mootorsõidukimaksu seaduse muutmise seaduse eelnõu (*eelnõu*). Justiits- ja Digiministeerium koostöölastab eelnõu järgmiste märkustega.

Perekonnaõigusest tulenevad märkused

1. Eelnõu § 1 p 3 kohane MSMS § 15¹ lg 3 sätestab järgmist:

(3) Kui lapse vanemaid on mitu, jagatakse maksukohustust vähendav summa vanemate vahel võrdselt. Kui ühe vanema maksukohustus on väiksem kui tema maksukohustust vähendav summa, jagatakse jääk ülejäänud vanemate vahel.

Märgime, et kasutatud terminoloogia ei ole koostöös perekonnaseadusega (PKS). Eelnõu sätte kohaselt jagatakse jääk ülejäänud vanemate vahel. Sõnastus on ilmselges vastuolus PKS §-dega 82, 83 ja 84. Nimelt on PKS-is sätestatud, et lapsel ei või olla rohkem kui kaks vanemat. Seetõttu palume eelnõus kasutada sõnastust „*jagatakse jääk teise vanemaga*“. Ka seletuskirjas on mitmes kohas kasutada sõnu „*mitu vanemat*“. Palume see üle vaadata, viia vastavusse PKS-iga ning läbivalt ühtlustada. On teada olukordi, kus Maksu- ja Tolliametile kuvatakse vanemaid rohkem kui kaks. Sellised üksikjuhtumid tuleks lahti seletada seletuskirjas või leida olukorrale muu mõistlik lahendus.

2. Eelnõu § 1 p 3 (MSMS § 15¹ lg 3 ja 6) – Justiits- ja Digiministeerium on seisukohal, et soodustuse võrdne jagamine vanemate vahel ning kasutamata jäänud osa üle kandmine teisele vanemale on koostöös PKS-iga ning pakub vajalikku paindlikkust. Siiski leiame, et eelnõus pakutud lahendus tervikuna ei hõlma kõiki võimalikke situatsioone ning võib kaasa tuua põhiseaduse ja perekonnaseaduse vastaseid olukordi. Allpool selgitame täpsemalt võimalikke murekohti.

3. Eelnõu § 1 p 3 kohases MSMS § 151 lõikes 6 on hooldusõigus sisustatud kui lapse ainuhooldusõigus või ühine hooldusõigus, mida ei ole peatatud, piiratud, üle antud ega ära võetud. Justiits- ja Digiministeerium on seisukohal, et lahendus, mille puhul lähtutakse täielikust hooldusõigusest või ainuhooldusõigusest, on vastuolus PKS-iga.

Leiame, et kõnealune kitsendus võib viia olukorraneni, kus soodustusest jääb ilma pere/laps, kellele see tegelikult on mõeldud. Nimelt on PKS-is kasutusel terminid täielik isikuhooldus, täielik varahooldus, piiratud isikuhooldus, piiratud varahooldus, osaline isikuhooldus, osaline varahooldus. Lisaks võivad hooldusõiguse liigid vastavalt PKS-le olla väga erinevates staadiumites: kehtiv, peatatud, piiratud, osaliselt üle antud, täielikult üle antud, täielikult ära võetud, taastatud, lõppenud, tühistatud. Praktikas esineb olukordi, kus vanemate ühine hooldusõigus on lõpetatud, et anda ühele vanemale ainuhooldusõigus PKS § 137 alusel kindlas valdkonnas – näiteks lapse tervisega seotud küsimustes. Sellest hoolimata osalevad mõlemad vanemad lapse igapäevaelus aktiivselt ja võrdväärselt. Hõlmates soodustuse saamise aluse ainuhooldusõiguse

või täieliku hooldusõigusega, jääks antud näite puhul üks vanematest soodustusest ilma. Ei ole põhjendatud, miks vanem peaks jääma ilma maksusoodustusest, kui ta reaalset panustab lapse kasvatamisse ja heaolusse ning kasutab lapse heaolu nimel sõidukit.

Samuti tekib küsimus, miks peaks maksusoodustusest ilma jääma vanem, kes veedab lapsega aega nädalavahetustel ja koolivaheaegadel ning kasutab selleks isiklikku sõidukit – eriti juhul, kui teine vanem, kes last igapäevaselt kasvatab, ei oma autot. Kuigi vanemate vahel on olnud vaidlus, mille tulemusel on ühine hooldusõigus lõpetatud, ei pruugi see kajastada lapse tegelikku elukorraldust ega vanemate panust tema heaolusse.

Taolistel juhtudel ei jõua maksusoodustus lapse huvides kasutusse. See on aga vastuolus soodustuse eesmärgiga toetada lastega peresid, kes kasutavad autot lapsega seotud tegevustes. Seetõttu tuleks kaaluda paindlikumat lähenemist, mis arvestab vanemate tegelikku panust lapse kasvatamisse, mitte üksnes formaalset hooldusõiguslikku staatust, seda eelkõige olukordades, kus ühine hooldusõigus on lõpetatud ning ühel vanemal on säilinud osaline isikuhooldus ja/või varahooldus.

- 4. Lahendus ei arvesta võimalike erinevate peremudelitega.** Tuleb arvestada, et Eestis on kärgperesid ning mitmed neist eelduslikult lasterikkad. Lasterikkad perekonnad on PS § 28 alusel riigi erilise kaitse all, kuid eelnõus pakutud lahendus ei pruugi seda tagada. Näiteks on vanemal kolm last, kahte kasvatab igapäevaselt, kolmandaga veedab aega suhtluskorra alusel üle nädalavahetuse ja koolivaheaegadel. Viimase puhul on vanemal ainult osaline hooldusõigus, sest teisele vanemale anti elukoha otsustusõigus. Vanemal, kelle kasvatada igapäevaselt on üks laps, autot ei ole. Vanem, aga kellel on kolm last ning kelle automaks läheks üle kaheksa euro, ei saaks sellisel juhul kolmanda lapse eest maksusoodustust ning see jääks sellisel juhul riigile. Arvestama peab toodud näitest veelgi keerukamate peremudelitega.

Praeguse sõnastuse puhul jääksid osad vanemad, kes tegelikkuses osalevad lapse igapäevaelus, soodustusest ilma. Lisaks ei ole arvestatud olukordadega, kus lapse heaolu nimel kasutatav auto on registreeritud elukaaslase või abikaasa nimele, kes ei ole lapse rahvastikuregistris registreeritud vanem. Üks võimalik lahendus on vastutava kasutaja lisamine, mis looks aluse maksusoodustuse saamiseks. Samas tuleb selle toiminguga tegemisel tasuda riigilõivu. Teisest küljest tekib omakorda oht, et vanem, kellel tegelikkuses ei ole autot, registreeritakse sellise sõiduki vastutavaks kasutajaks, millega tal ei ole mitte mingisugust seost, et pahatahtlikult kasutada maksusoodustust.

- 5. Hooldusõiguse ajutine peatumine** – praktikas on esinenud olukordi, kus vanema hooldusõigus on olnud peatatud tema enda haiguse tõttu. Leiame, et taolises olukorras ei ole põhjendatud, miks peaks vanem jääma soodustusest ilma, kui hooldusõiguse peatumine on ajutine.
- 6. Maksukohustuse ümberarvutamine** – ajalise raamistiku kohta on seletuskirjas märgitud, et maksukohustuse vähendamist ei arvutata ümber ega vähendada, kui vanema hooldusõigus lõpeb. Taoline lähenemine ei toeta vanemat olukorras, kus ta kasvatab last üksi, aga hooldusõigus on jäänud mingil põhjusel jagamata või alles vaieldakse kohtus hooldusõiguse üle. Poole soodustusest võib saada vanem, kes tegelikkuses pole last aastaid näinud ning teisel vanemal ei oleks võimalust maksusoodustust tervenisti endale saada isegi siis kui ta peaks kohtus saama ainuhooldusõiguse. Arvestama peab asjaolu, et vaidlused hooldusõiguse üle võivad kohtus venida ka teise vanema pahatahtlikkuse tulemusel.
- 7. Mõjuanalüüsis ei ole käsitletud kohtumenetluste arvu võimalikku suurenemist** – mõjuanalüüs ei käsitle küsimust, kas vanemad hakkavad hooldusõiguse asjus rohkem kohtusse pöörduma, et vormistada maksusoodustus enda nimele. Näiteks olukorras, kus vanematel on ühine hooldusõigus, aga aastaid on lapse elus osalenud kõigest üks vanem, peaks last kasvatab vanem soodustuse kogumahu saamiseks pöörduma kohtusse. Taolises olukorras on küll kohtusse pöördumine pigem õigustatud ja maksusoodustusele tekib lisandväärtus. Mõistlikud ei ole siiski olukorrad, kus vanemad on sunnitud pöörduma kohtusse selleks, et taastada ühine hooldusõigus või hooldusõigus üle anda maksusoodustuse saamise eesmärgil. Maksusoodustuse saamine ei tohi olla ajendiks, miks vanemad peavad pöörduma kohtusse.

Üks võimalik lahendus oleks, et vanemad saavad soodustust omavahel vabatahtlikult jagada. Sotsiaalkindlustusamet on rakendanud seda lapsetoetuste puhul, kus ei ole probleemiks igakuiselt toetuse saajat vahetada. Automaksu puhul saaks seda teha kord aastas. Tekib küsimus, miks ei võimaldata paindlikkust ja iseotsustamist lapsevanematele. Näiteks on emal kui ka isal sõiduauto ning laps viibib isa juures nädala ning seejärel ema juures nädala ehk mõlemad vanemad osalevad lapse elus võrdselt. Vanemate vahel on vaidlus, kus koolis laps hakkab käima ning kes haridusküsimuste eest vastutama. Otsustusõigus antakse emale ning seetõttu kajastub isa hooldusõigus rahvastikuregistris kui osaline. Taolise näite puhul ei ole põhjendatud, et vanemad ei saaks omavahel toetust jagada.

8. Eeltoodud argumentidele tuginedes ei saa Justiits- ja Digiministeerium toetada lahendust, kus maksusoodustuse saamine tugineb üksnes hooldusõiguse andmetele Rahvastikuregistris. Meie hinnangul peab lahendus olema paindlikum ja arvestama vanemate tegelikku panust lapse kasvatamisse, mitte üksnes formaalset hooldusõiguslikku staatust.

Andmekaitsealased märkused

9. **Eelnõu § 1 p 5 (MSMS § 16).** Palume muu hulgas muuta ka MSMS § 16 lõiget 1. Justiits- ja Digiministeerium on mitmel korral juhtinud Rahandusministeeriumi tähelepanu sellele, et maksukohustuslaste registri põhimääruse preambulis kajastub üksnes viide maksukorralduse seaduse (MKS) § 17 lõikele 1, registri alamregistrite volitusnormid on aga seaduses sõnastatud läbi viite maksukohustuslaste registri põhimääruse volitusnormi ning selle tulemusena ei ole võimalik maksukohustuslaste registri põhimääruse ega ka MKS põhjal tuvastada, millistes seadustes on reguleeritud maksukohustuslaste registri alamregistrid. Palume sõnastada alamregistrite volitusnormid kujul: „.... andmekogu on MKS §-ga 17 asutatud maksukohustuslaste registri alamregister, mille pidamise korra kehtestab määrusega.“. Sellisest sõnastusest tulenevalt saab alamregistrid reguleerida küll maksukohustuslaste registri põhimääruses, kuid viimase preambulit tuleb täiendada viitega eriseaduses asuvalle volitusnormile. Preambuli täiendamine tagab, et põhimääruse põhjal on võimalik tuvastada alamregistrite seaduse tasandi regulatsioon. Seega palume MSMS § 16 lg 1 sõnastada järgmiselt: „(1) Mootorsõidukimaksu register on maksukorralduse seaduse §-ga 17 asutatud maksukohustuslaste registri alamregister, mille pidamise korra kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega.“.
10. **Eelnõu § 1 p 5 (MSMS § 16 lg 4)** – kõnealuse muudatusega nähakse ette säte, mille kohaselt saab lapse eest mootorsõidukimaksu kohustuse vähendamise arvutamiseks vajalikud üldandmed Maksu- ja Tolliamet (MTA) Rahvastikuregistrist, sealhulgas andmed lapse, vanema ja hooldusõiguse kohta. Seletuskirja kohaselt ei pärita võrreldes nende andmetega, mida MTA täna oma muude kohustuste täitmiseks juba Rahvastikuregistrist saab, täiendavaid andmeid juurde. Samas ei nähtu aga mootorsõidukimaksu registri ega maksukohustuslaste registri seaduse tasandi regulatsioonist, et seal töödeldaks andmeid lapse ja hooldusõiguse kohta. Lisaks tuleb kõnealuse sätte sõnastusest välja, justkui hõlmaks üldandmed ka andmeid hooldusõiguse kohta. Isiku üldandmetel on kindel sisu ja nende alla kuuluvad nimi, isikukood, sugu, kodakondsus, kontakt sh aadress, emakeel. Eelnevast tulenevalt palume seletuskirjas selgitada, milliste kehtiva õiguse normide alusel saab MTA lapse ja hooldusõiguse andmed ning millise andmekategooria alla need maksukohustuslaste registri seaduse tasandi regulatsioonis mahuvad.
11. **Maksukohustuslaste registri regulatsioon** – mootorsõidukimaksu register on maksukohustuslaste registri alamregister. Palume viia andmekaitse nõuetega kooskõlla ka MKS § 17, mis näeb ette maksukohustuslaste registri regulatsiooni. Selleks tuleks muuta MKS § 17 lõikeid 1, 2 ja 3¹.
12. Maksukohustuslaste register on asutatud MKS §-ga 17 ning registri põhimäärus on kehtestatud **MKS § 17 lõike 1** alusel. Juhime tähelepanu, et seaduse tasandi regulatsiooni ette nägemisega on register juba asutatud, seega ei saa asutamist enam edasi delegeerida.
13. **MKS § 17 lg-ga 2** nähakse ette, kelle andmeid registris töödeldakse. Muu hulgas sisaldab nimetatud loetelu ka isikuandmeid. Igasugust isikuandmete kogumist, säilitamist, kasutamist ja avalikustamist käsitatakse eraelu puutumatuse (PS § 26) riivena. PS § 11 kohaselt tohib õigusi ja vabadusi piirata ainult kooskõlas põhiseadusega. See tähendab, et niisugune piirang peab olema

kooskõlas ka PS § 3 esimese lausega, mille kohaselt teostatakse riigivõimu üksnes põhiseaduse ja sellega kooskõlas olevate seaduste alusel. Sättes väljendatud üldise seadusereservatsiooni põhimõtte järgi peab põhiõigusi puudutavates küsimustes kõik olulised otsused langetama seadusandja. Riigikogu võib täidesaatvat võimu volitada reguleerima üksnes vähem intensiivseid põhiõiguste piiranguid ning sealjuures peab seaduses sisalduv volitusnorm olema täpne, selge ja vastavuses piirangu intensiivsusega. Seda põhimõtet tuleb järgida ka isikuandmete töötlemisel. See tähendab, et isikuandmete töötlemine peab olema reguleeritud seadusega. Määrusega võib seaduse norme täpsustada, kuid seda üksnes selge ja täpse ulatusega volitusnormi alusel. Mida intensiivsem on põhiõiguste piirang, seda üksikasjalikumad peavad olema täitevvõimu tegutsemise aluseks olev volitusnorm ja menetlusnormid. Seega ei sobi isikuandmete töötlemise seaduslikuks aluseks üldine volitusnorm, mis jätab kõik peamised küsimused täitevvõimu reguleerida. Eelkõige peab seaduse tasandil määratlema isikuandmete töötlemise olukorrad ja eesmärgid, töödeldavate isikuandmete koosseisu vähemalt isikuandmete kategooriate täpsusega (viimast võib seaduse volitusnormi alusel määrusega täpsustada) ning töödeldavate isikuandmete säilitamise tähtajad. Igasugune isikuandmete töötlemine peab vastama andmetöötluse põhimõtetele vastavalt IKÜM artiklis 5 sätestatule.

14. Eelnevalt tulenevalt palume täpsustada MKS-is sisalduvat registri regulatsiooni selliselt, et see vastaks seadusereservatsiooni põhimõttele, ning põhimääruse kehtestamise volitusnormi selliselt, et sealt nähtuks volituse selged raamid. Seaduse tasandil peab olema kindlaks määratud andmekogu pidamise eesmärk, andmekogusse kantavate isikuandmete koosseis, andmekogu vastutav töötleja (vajadusel kaasvastutavad töötlejad), andmete säilitamise maksimaalne tähtaeg (seda saab põhimääruses täpsustada, aga mitte pikendada) ning andmekogu põhimääruse volitusnormi raamid. Maksukohustuslaste registri puhul on seaduses ette nähtud andmekogu pidamise eesmärk ja vastutav töötleja, neid sätteid muuta ei tule. Küll aga tuleb MKS § 17 lõikest 1 jätta välja asutamise edasi delegeerimine ning näha ette volituse selged raamid, näiteks muutes ja sõnastades **MKS § 17 lõige 1** järgmiselt:

(1) Maksukohustuslaste registri (edaspidi register) põhimääruse kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega, milles sätestatakse registri pidamise kord, sealhulgas:

- 1) andmeandjad ja nendelt saadavad andmed;*
- 2) täpsem andmekoosseis;*
- 3) vastutava töötleja ja volitatud töötleja ülesanded;*
- 4) andmetele juurdepääsu ja andmete väljastamise kord;*
- 5) andmete säilitamise täpsemad tähtajad;*
- 6) muud korralduslikud küsimused.*

15. **MKS § 17 lõikes 2** tuleb täpsustada isikuandmete koosseisu isikuandmete kategooria täpsusega, nähes ette milliseid andmeid isikute kohta kogutakse, näiteks üldandmed, töötamise andmed jne. Lisaks tuleb MKS § 17 täiendada sättega, milles nähakse ette isikuandmete säilitamise maksimaalne tähtaeg. Juhime tähelepanu, et isikuandmete säilitamise tähtaja lõppemisel tuleb isikuandmed koheselt kustutada. Juhul kui andmeid kustutatakse kogumis, siis tuleb põhimääruses näha ette regulatsioon, mis näeb ette, et andmeid säilitatakse vähemalt teatud aeg ning seejärel kustutatakse need teatud aja jooksul. Näiteks andmeid säilitatakse vähemalt kolm aastat andmete registrisse kandmisest ning kolme aasta täitudes kustutatakse need kahe kuu jooksul. See teeb andmete maksimaalseks säilitamise tähtajaks kolm aastat ja kaks kuud.

16. **MKS § 17 lg 3¹** kohaselt on registri volitatud töötlejateks ka kohus ja prokuratuur. Esmalt juhime tähelepanu, et IKÜM art 4 p 8 kohaselt on volitatud töötleja füüsiline või juriidiline isik, avaliku sektori asutus, amet või muu organ, kes töötleb isikuandmeid vastutava töötleja nimel. Sellest tulenevalt palume selgitada, kas kohus ja prokuratuur töötlevad andmekogus andmeid Maksu- ja Tolliameti nimel või neile seadusega pandud ülesannete täitmiseks. Juhul kui tegemist on teise variandiga, siis on nad registri vaates kaasvastutavad, mitte volitatud töötlejad.

Lisaks näeb **MKS § 17 lg 3²** ette, et volitatud töötlejad nähakse ette põhimääruses, seega jääb ebaselgeks, miks on lõikes 3¹ osad volitatud töötlejad nähtud ette seaduse tasandi regulatsiooniga.

17. **Eelnõu § 2 (MKS § 26 lg 2⁴)** – kõnealuse sättega nähakse ette, et Riigi Infosüsteemi Ametil on juurdepääs maksusaladusele ulatuses, mis on vajalik Eesti teabevärava ametliku e-posti

infosüsteemi vahendusel elektrooniliste teadete saatmiseks ja sellega seotud infosüsteemide haldamiseks. Juurdepääs hõlmab isiku üldandmeid ning elektroonilise teate kohta käivaid andmeid. Seletuskirja kohaselt on muudatus vajalik Riigi Infosüsteemi Ameti (RIA) hallatava Eesti teabevärava kaudu toimiva süsteemiga „Postkast 2.0“ asendamiseks. Juhime tähelepanu, et „Postkast 2.0“ kohta on alles koostatud väljatöötamiskavatsus¹, seega ei ole Justiits- ja Digiministeeriumi hinnangul asjakohane veel MKS muudatusi teha. Muudatused tuleks teha „Postkast 2.0“ puudutavas eelnõus, kui on selge, milliseid andmeid edastamisel RIA-le kuvatakse. Ilmselt ei ole RIA-l ligipääsu isiku kõigile üldandmetele, mis hõlmavad endas lisaks isiku nimele ka isikukoodi, sugu, kodakondsust, kontakt sh aadressi, emakeelt. Palume muudatus eelnõust välja jätta.

Muud märkused

18. **Seletuskirja 6. osas** on aastate lõikes välja toodud kaasnevad kulud MTA-le ja Transpordiametile seoses vajalike IT arendustega, mida tingivad eelnõuga plaanitavad muudatused. Palume seletuskirja lisada ka nende arenduste rahastamise allikas.
19. Palume arvestada ka käesoleva kirja lisades esitatud eelnõu ja seletuskirja failis jäljega tehtud normitehniliste ja keelemärkustega ning märkustega eelnõu mõju kohta.
20. Vastavalt Vabariigi Valitsuse reglemendi § 6 lõikele 5 palume eelnõu esitada Justiits- ja Digiministeeriumile täiendavaks kooskõlastamiseks pärast praegusel kooskõlastamisel saadud arvamuste läbivaatamist ja vajaduse korral eelnõu parandamist, et enne eelnõu Vabariigi Valitsusele esitamist kontrollida selle vastavust hea õigusloome ja normitehnika eeskirjale.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Liisa-Ly Pakosta
justiits- ja digiminister

Lisad:

1. Eelnõu fail Justiits- ja Digiministeeriumi märkustega
2. Seletuskirja fail Justiits- ja Digiministeeriumi märkustega

Katariina Kärsten 5388 8918
katariina.karsten@justdigi.ee
Alar Teras
Helen Uustalu
Joel Kook
Kertu Tuuling